

**АНАЛІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ РОЗГЛЯДУ СПРАВ ПРО
ВИЗНАННЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ НЕДІЄЗДАТНОЮ**

МОНІТОРИНГОВИЙ ЗВІТ

МЕТОДОЛОГІЯ

Метою моніторингу був аналіз судової практики у справах про визнання фізичної особи недієздатною, зокрема в контексті змін ЦПК України, які набули чинності 15.12.2017 року.

Об'єктом моніторингу був Єдиний державний реєстр судових рішень <http://reyestr.court.gov.ua/>

Предметом моніторингу були:

- Справи про визнання фізичної особи недієздатною, рішення за якими були ухвалені в період з 01.01.2018р. по 28.02.2018р. та внесені в судовий реєстр на момент моніторингу.
- Ухвали про призначення судово-психіатричної експертизи, ухвали про відкриття провадження, ухвали про залишення без руху, ухвали про залишення заяви без розгляду, ухвали про повернення позовної заяви, які були винесені судами в період з 01.01.2018р. по 28.02.2018р. та внесені в судовий реєстр на момент моніторингу.

Моніторинг проводився в період з 07 березня по 15 березня 2018 року.

15.12.2017 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів».

Суттєвих змін зазнала процедура передбачена, статтями 295-300 Цивільного процесуального кодексу України, розгляду судом справ про визнання фізичної особи недієздатною. Так в статтю 299 ЦПК України чітко визначено, що суд розглядає справи за участі особи, щодо якої розглядається справа про визнання її недієздатною, а також зазначена альтернативна можливість особисто взяти участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції з психіатричного чи іншого лікувального закладу, в якому перебуває така особа, про що суд зазначає в ухвалі про відкриття провадження.

Для визначення фактичної можливості особи, щодо якої розглядається справа про визнання її недієздатною, з'явитися на судове засідання, а також про можливість особисто дати пояснення по суті справи у разі необхідності суд може призначити відповідну експертизу.

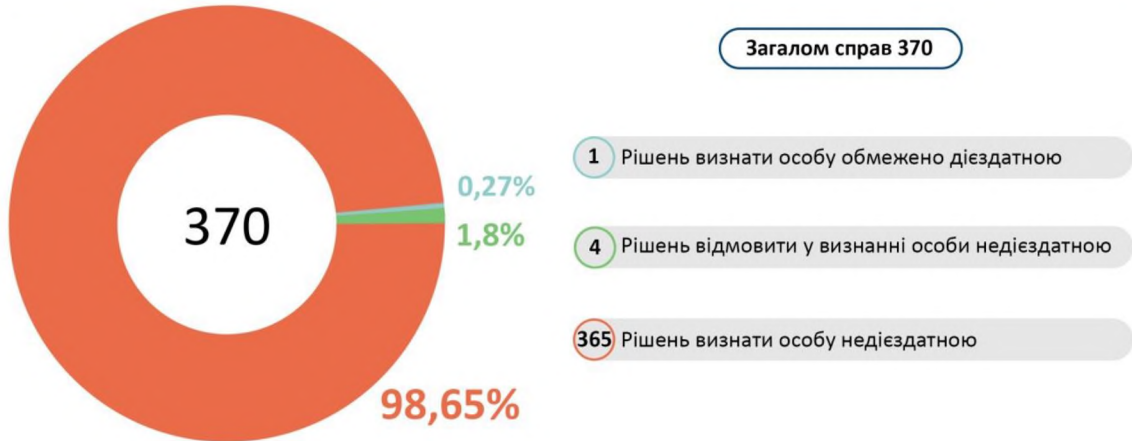
Однією з ключових змін ЦПК України є надання права суду визначати строк дії рішення про визнання фізичної особи недієздатною, обмеживши максимальний строк дії такого рішення двома роками.

Згідно пп.9 п.1 Розділу XIII Перехідних Положень ЦПК України в новій редакції, справи в судах першої та апеляційної інстанцій, провадження у яких відкрито до набрання чинності цією редакцією Кодексу, розглядаються за правилами, що діють після набрання чинності цією редакцією Кодексу.

Аналіз судових рішень про визнання особи недієздатною

Під час моніторингу було проаналізовано 370 судових рішень про визнання фізичної особи недієздатною, ухвалених судами України за період з 01.01.2018р. по 28.02.2018р. Загалом суди задовольнили 365 заяв про визнання особи недієздатною, за 4 заявами суди відмовили, та в одному випадку особу, яку заявник просив визнати недієздатною, було визнано обмежено дієздатною.

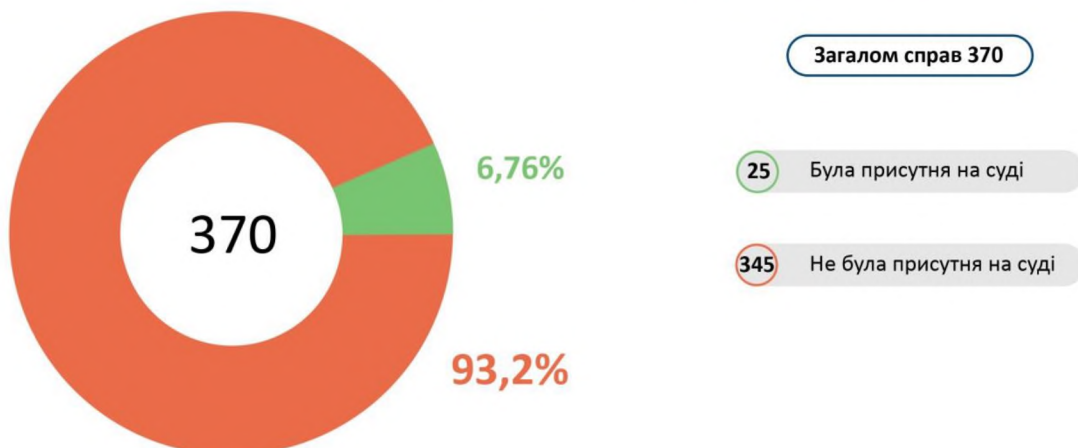
Аналіз рішень суду у справах про визнання фізичної особи недієздатною

Проаналізовано 370 судових рішень про визнання фізичної особи недієздатною ухвалених за період з 01.01.2018р. по 28.02.2018р.

Незадовільною залишається реалізація права особистої присутності особи, щодо якої розглядається справа про визнання її недієздатною в суді. Так в результаті моніторингу виявлено, що лише при ухваленні 25 рішень особа, щодо якої розглядалася справа про визнання її недієздатною була присутня безпосередньо в судовому засіданні, що складає лише 6,76% від загальної кількості судових справ. Водночас в усіх 25 випадках коли особа була присутня в судовому засіданні суди ухвалювали рішення про визнання її недієздатною.

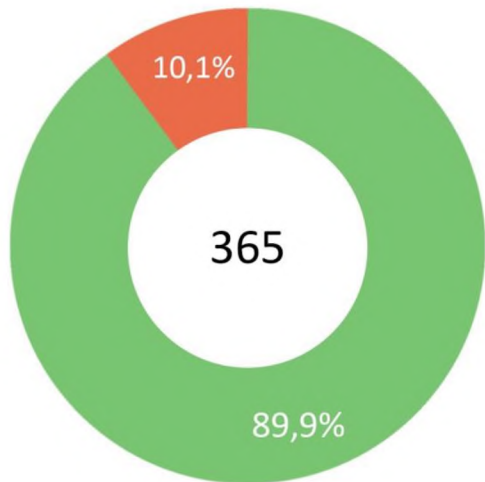
Особа, щодо якої розглядалася справа про визнання її недієздатною була присутня в суді

Проаналізовано 370 судових рішень про визнання фізичної особи недієздатною ухвалених за період з 01.01.2018р. по 28.02.2018р.

Необхідно звернути увагу на те, що суди в близько 10 % рішень при визнанні особи недієздатною, не встановлювали опіку над недієздатною особою. Надалі це потребуватиме повторного звернення з заявою до суду про встановлення опіки та призначення опікуна над особою, яку визнано недієздатною.

365 рішень про визнання особи недієздатною

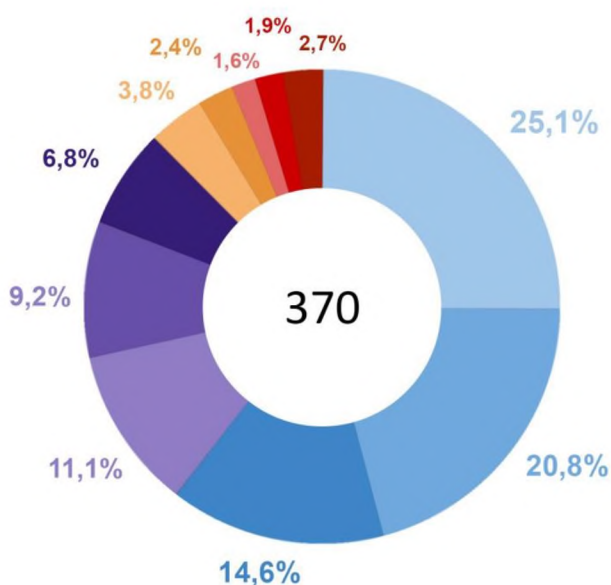

- 328 - було встановлено судами опіку над особою визнаною недієздатною
- 37 - не було встановлено судами опіку над особою визнаною недієздатною

Аналіз судових рішення ухвалених за період з 01.01.2018р. по 28.02.2018р

За результатами моніторингу строк розгляду судами справ про визнання особи недієздатною тривав до 3 місяців у 25,1% справ, до 4 місяців – у 20,8%, до 5 місяців – у 14,6%, до 6 місяців – у 11,1%, до 8 місяців – у 9,2%, до 9 місяців – 3,6%, до 10 місяців – 2,4%, до 11 місяців – 1,6 %, до 12 місяців – 1,9%, більше року – 2,7%.

Строки розгляду судами справ про визнання фізичної особи недієздатною

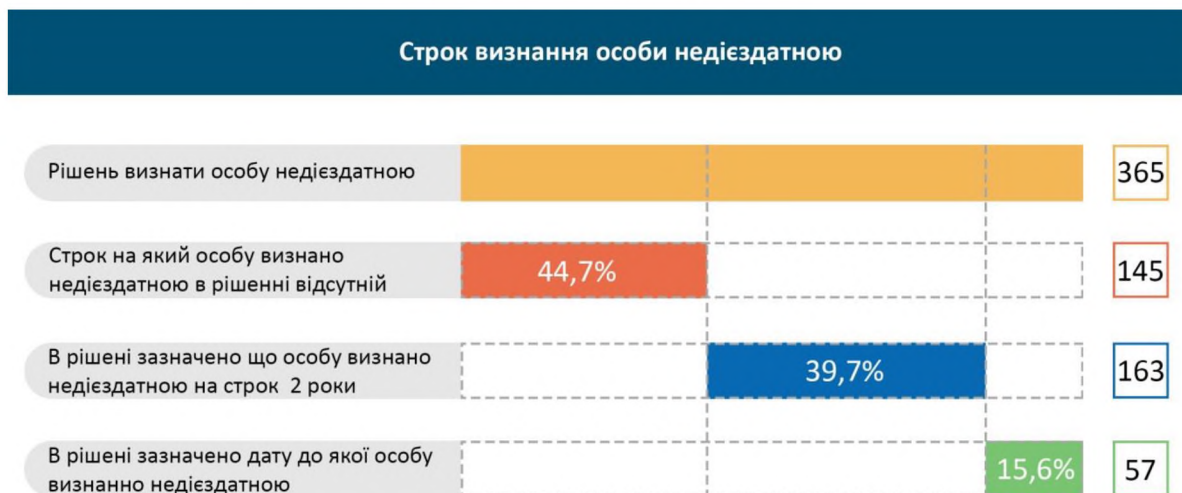

кількість місяців	кількість справ
до 3 місяців	93
до 4 місяців	77
до 5 місяців	54
до 6 місяців	41
до 7 місяців	34
до 8 місяців	25
до 9 місяців	14
до 10 місяців	9
до 11 місяців	6
до 12 місяців	7
більше 1 року	10

Проаналізовані 370 судових рішень ухвалених за період з 01.01.2018р. по 28.02.2018р. Строк розгляду рахувався від дати винесення першої ухвали до дати ухвалення рішення по судовій справі.

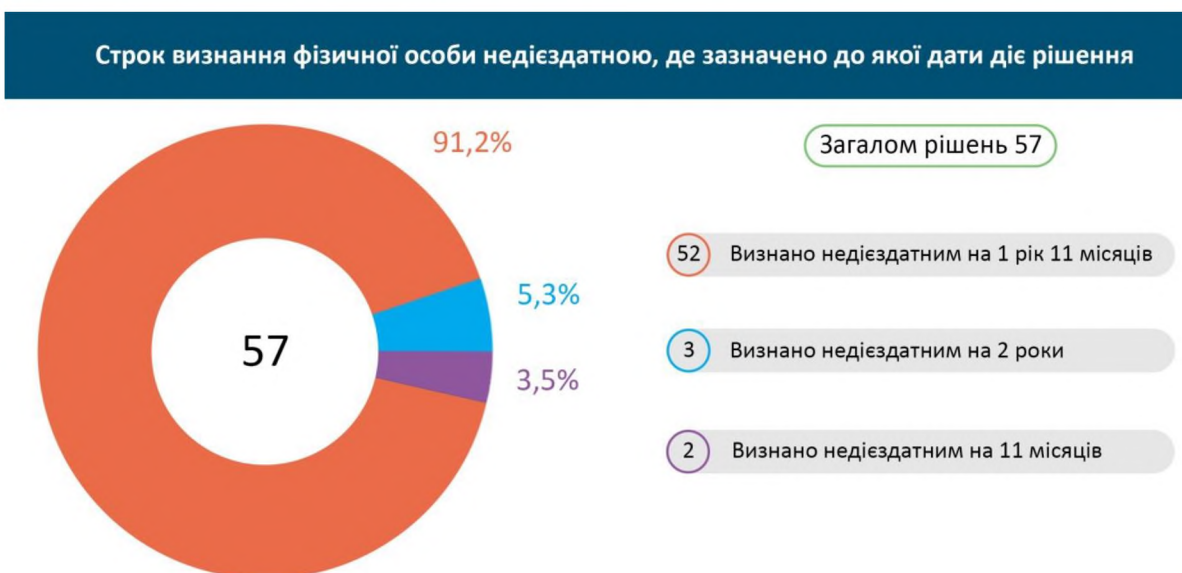
Строк визнання фізичної особи недієздатною

В результаті моніторингу було виявлено, що у 44% рішень про визнання фізичної особи недієздатною ухвалених за період з 01.01.2018р. по 28.02.2018р. відсутній строк на який особу визнано недієздатною. Особливо це характерно для рішень ухвалених в січні 2018 року. В близько 40% рішень особа визнавалася недієздатною строком на два роки. І лише трохи більше ніж у 15% рішень, була зазначена дата до якої особа визнавалася недієздатною.

Аналіз судових рішень про визнання фізичної особи недієздатною рішення за період з 01.01.2018р. по 28.02.2018р.

У рішеннях де суд визначив дату до якого особа визнавалася недієздатною в 52 випадках, що становить 92,1% рішень, суд визнавав особу недієздатною на 1 рік та 11 місяців. Такий строк впливає з того що суди зазначали дату завершення строку про недієздатність особи рівно через два роки після ухвалення рішення про визнання особи недієздатною, а не від дати набуття рішення законної сили та завершення строку подачі апеляції на дане рішення, що становить один місяць. В 3 рішеннях суди врахували строк апеляційного оскарження і особи були визнанні недієздатними строком на 2 роки. Лише в двох рішеннях строк визнання особи недієздатною становив 11 місяців.

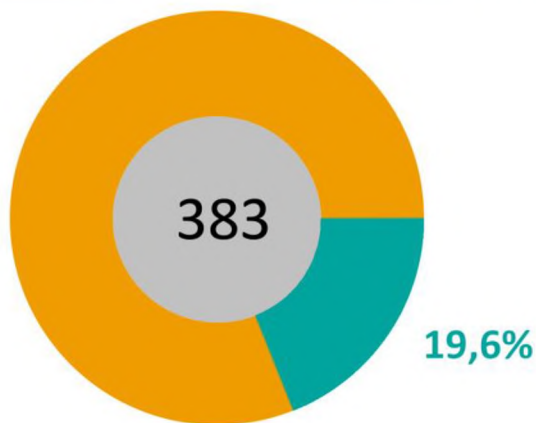

Аналіз судових рішень про визнання фізичної особи недієздатною рішення за період з 01.01.2018р. по 28.02.2018р.

Судово-психіатрична експертиза

Змінами ЦПК України передбачено, що для визначення фактичної можливості особи, щодо якої розглядається справа про визнання її недієздатною, з'явитися в судове засідання, а також про можливість особисто дати пояснення по суті справи у разі необхідності суд може призначити відповідну експертизу. Але лише в 20% з 383 ухвал про призначення судово-психіатричної експертизи суди ставили питання про можливість особи з'явитися в судове засідання і дати пояснення по суті справи.

Аналіз ухвал про призначення судово-психіатричної експертизи на предмет визначення фактичної можливості особи, яку хочуть визнати недієздатною, з'явитися в судове засідання, а також про можливість особисто дати пояснення по суті справи.

383 Загалом ухвал про призначення судово-психіатричної експертизи

73 Ухвал в яких суд просить визначити фактичну можливість особи, яку хочуть визнати недієздатною, з'явитися в судове засідання, а також можливість особисто дати пояснення по суті справи

Цікавою є практика окремих судів Чернівецької області де в кількох ухвалах про психіатричну експертизу суд на розгляд експерта ставив питання: «Чи особа має бути визнана обмежено дієздатною або недієздатною?» (Справи №718/228/18, №718/94/18, №718/2829/17)

Старокостянтинівський районний суд Хмельницької області в ухвалі про призначення психіатричної експертизи від 22 січня 2018 року по справі № 683/3170/17 на розгляд експерта ставив питання: «Якщо ОСОБА_6 не може розуміти значення своїх дій та керувати ними, то на який строк її може бути визнано недієздатною?»

За перші два місяці 2018 року судами України було винесено 410 ухвал про відкриття провадження у справах про визнання фізичної особи недієздатною.

Водночас за цей же період суди винесли 47 ухвал про повернення позовної заяви, 84 ухвали про залишення заяви без розгляду, 19 ухвал про закриття провадження в зв'язку зі смертю особи, яку хочуть визнати недієздатною.

Загалом за перші два місяці 2018 року було винесено 103 про залишення позовних заяв без руху. Основними причинами залишення позовних заяв без руху є:

- несплата судового збору;
- у заяві не викладені обставини, що свідчать про хронічний, стійкий психічний розлад, внаслідок чого особа не здатна усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними;
- не додано до позовної заяви її копії та копії всіх документів, що додаються до неї, відповідно до кількості відповідачів і третіх осіб;
- не зазначені треті особи або їх реквізити;
- не надані докази, що заявник є членом сім'ї або близьким родичем особи, яку він просить визнати недієздатною.

Додаток 1

Аналіз судових рішень про визнання фізичної особи недієздатною за період з 01.01.2018р. по 28.02.2018р.					
Суди	Кількість рішень	Визнати особу недієздатною	Відмовити у визнанні особи недієздатною	Визнати обмежено дієздатною особу	Особа, щодо якої розглядається справа про визнання її недієздатною була присутня в суді
Вінницької області	12	12	0	0	1
Волинської області	13	13	0	0	0
Дніпропетровської області	42	41	1	0	2
Донецької області	24	23	1	0	0
Житомирської області	9	9	0	0	0
Закарпатської області	13	13	0	0	0
Запорізької області	33	32	0	1	1
Івано-Франківської області	16	16	0	0	2
Київської області	12	12	0	0	0
Кіровоградської області	7	7	0	0	0
Луганської області	4	4	0	0	0
Львівської області	15	13	2	0	0
Миколаївської області	10	10	0	0	2
Одеської області	10	10	0	0	2
Полтавської області	17	17	0	0	0
Рівненської області	8	8	0	0	1
Сумської області	38	38	0	0	5
Тернопільської області	4	4	0	0	1
Харківської області	27	27	0	0	2
Херсонської області	13	13	0	0	0
Хмельницької області	9	9	0	0	4
Черкаської області	8	8	0	0	0
Чернівецької області	4	4	0	0	0
Чернігівської області	11	11	0	0	1
Київ	11	11	0	0	1
Загальна кількість	370	365	4	1	25

Додаток 2

Аналіз ухвал про призначення судово-психіатричної експертизи, на предмет визначення фактичної можливості особи, яку хочуть визнати недієздатною з'явитися в судове засідання, а також про можливість особисто дати пояснення по суті справи			
Суди	Загалом ухвал про призначення судово-психіатричної експертизи	Ухвал де суд просить визначити про фактичну можливість особи, яку хочуть визнати недієздатною з'явитися в судове засідання, а також про можливість особисто дати пояснення по суті справи	
Вінницької області	12		3
Волинської області	11		4
Дніпропетровської області	27		3
Донецької області	13		1
Житомирської області	13		3
Закарпатської області	7		0
Запорізької області	14		3
Івано-Франківської області	11		4
Київської області	17		3
Кіровоградської області	13		1
Луганської області	11		3
Львівської області	15		2
Миколаївської області	9		1
Одеської області	17		0
Полтавської області	18		7
Рівненської області	23		9
Сумської області	21		13
Тернопільської області	7		1
Харківської області	35		6
Херсонської області	9		1
Хмельницької області	11		2
Черкаської області	14		0
Чернівецької області	10		0
Чернігівської області	15		1
Київ	30		2
Загальна кількість	383	73 (19,06%)	
Проаналізовані ухвали про призначення судово-психіатричної експертизи винесені судами за період з 01.01.2018р. по 28.02.2018р.			

Додаток 3

Кількість ухвал про відкриття провадження про визнання фізичної особи недієздатною винесених судами за період з 01.01.2018р. по 28.02.2018р.		
Вінницької області		16
Волинської області		6
Дніпропетровської області		26
Донецької області		9
Житомирської області		24
Закарпатської області		14
Запорізької області		20
Івано-Франківської області		11
Київської області		30
Кіровоградської області		7
Луганської області		8
Львівської області		18
Миколаївської області		10
Одеської області		19
Полтавської області		24
Рівненської області		22
Сумської області		20
Тернопільської області		2
Харківської області		29
Херсонської області		12
Хмельницької області		18
Черкаської області		10
Чернівецької області		8
Чернігівської області		25
Київ		22
Загальна кількість		410

КОНТАКТИ

Адреса: м. Київ, вул. Мечникова, буд. 4\1, офіс 19-А

Телефон: (044) 361-39-35

Е-mail: info@prava-lyudyny.org

Facebook: <https://www.facebook.com/PravaLudini>